

Lausunto

Aihe: Hallintovaliokunta keskiviikko 19.04.2017 klo 11:15 / HE 15/2017 vp /
Asiantuntijapyyntö

Asia: HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi <https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+15/2017>

Kemijärven kaupunki pitää sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamista tarpeellisenä ja sen tavoitteita lähtökohtaisesti hyväksyttävänä. Uudistukseen on syytä suhtautua myös kriittisesti.

Kaupunki ei pidä hyvänä ehdotusta, jonka mukaan ensihoidon järjestämismääräyksen olisi viidellä yliopistosairaalaa ylläpitävällä maakunnalla.

Kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon toimitilojen tulisi siirtyä maakunnille, kuitenkin niin, että maapohjat jäisivät edelleen kuntien omistukseen. Esityksen mukaan maakunta vuokraa kuntien sosiaali- ja terveystalouksien tiloja 3+1 vuoden ajan. Tämä aiheuttaa tarpeetonta huolta kuntien talouden ja kiinteistöjen korjausinvestointien kannalta. Tällöin vuokrasopimuksen pituuden tulisi olla sellainen, että investointi olisi vuokranantajan eli kunnan näkökulmasta järkevää.

Huolena myös on, että jos maakuntien toiminnassa palvelujen järjestäminen ja tuottaminen erotettaisiin toisistaan, voi syntyä lisäkustannuksia ja lisäbyrokratiaa.

Palvelujen rahoitusvastuun siirtyminen pois kunnilta on perusteltua, kunhan tuleva rahoitusmalli turvaa kuntien toimintakyvyn jatkossakin. Perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon perusrakenteen ja toiminnan on pysyttävä jatkossa maakunnassa. Vaarana on, että muut toimijat ottavat hoitaakseen kustannustehokkaita palveluita, jolloin raskaammat ja kalliimmat palvelut jäävät maakunnan vastuulle. Valmisteltavana olevassa lakipaketissa on otettava huomioon sairaanhoitopiirien eläkevastuut. Ne tulee siirtää maakunnalle. Muuten perustajakuntien, erityisesti haja-asutusalueiden ja väkeään menettävien kuntien, vastuulle jää kohtuuttomat lisäkustannukset. Lisäksi on huomioitava, että samoille kunnille on jäämässä aiemmasta toiminnasta johtuvia rasitteita, kuten sosiaali- ja terveystalouksista aiheutunutta velkaa. Tämä asia on otettava uudistuksessa paremmin huomioon. Esityksen mukaan maakuntiin siirrettävien kuntayhtymien siirtymävaiheen veloille ja niihin liittyville sitoumuksille myönnettäisiin valtioneuvoston tuki. Myös kuntien kannalta olisi välttämätöntä, että näin toimittaisiin myös niiden osalta.

Esityksen mukaan kunnista siirtyisi maakunnille sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämiseen liittyvä irtain omaisuus. Omaisuussirroista ei suoritettaisi korvausta kunnille eikä kuntayhtymille. Uudistus aiheuttaa sen, että kunnat hidastavat tarpeellisten laitteistojen yms. hankintoja, mikä haittaa toimintaa uudistuksen alkuun asti.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jäisi kuntien tehtäväksi, minkä lisäksi maakuntien pitäisi myös omassa toiminnassaan huolehtia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Esityksen ongelmaksi voi tulla kuntien ja maakuntien välinen työnjako, vastuun ja kustannusten kohdentaminen. Haasteeksi voi jäädä, miten yhteistyö saadaan toimivaksi ja molempia osapuolia motivoivaksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotantoa on tarkoitus monipuolistaa siten, että maakunnan omilla sekä yksityisillä ja kolmannen sektorin palvelun tuottajilla on tasapuoliset toimintaedellytykset tuottaa kaikkia markkinoilla olevia palveluja. Epäselväksi jää, miten varmistetaan eri tahojen tasapuoliset toimintaedellytykset. Myöskään valinnanvapautta koskeva lakiesitys ei anna tähän riittäviä vastauksia.

Kemijärvi pitää verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausrajan alentamista vääränä ja kuntien taloutta oleellisesti heikentävänä. Mm. Kemijärvellä verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus on tuonut vuosittain 4,5 milj. euron valtionosuuslisäyksen, joten maakunta- ja sote-uudistuksen yhteydessä tämä tarkoittaa sitä, että vuoden 2019 jälkeen Kemijärvi menettää valtionosuuksia 2 miljoonaa enemmän kuin sote-palveluihin liittyvä valtionosuussiirto olisi ilman tasausrajan muutosta. Näin ei lain perusteluissa ole tarkoitettu eikä valmistelun yhteydessä esitetty.

Maakunnan hallintosäännössä tulee määrätä toimivallan tarkemmasta jakautumisesta maakunnassa. Maakuntakeskusten ulkopuolisten kuntien kannalta ja sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen kannalta on oleellista, että hallintosäännössä määrätään toimivaltaa myös paikalliselle tasolle. Uudistuksen yhteydessä on varmistettava maakuntakeskusten ulkopuolelle jäävien palveluiden järjestämis- ja tuottamismahdollisuudet riittävällä rahoituksella, toimivallalla ja sujuvalla hallinnolla.

Kemijärvi 18.4.2017

Atte Rantanen
kaupunginjohtaja